

АНДРУЩЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри морського та митного права

ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА РЕЖИМУ АКВАТОРІЇ МОРСЬКОГО ПОРТУ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 6 Закону України від 04.11.1991 р. «Про державний кордон України» [1], до внутрішніх вод України належать, зокрема, води портів України, обмежені лінією, яка проходить через постійні портові споруди, які найбільше виступають у бік моря. Цілковито обґрунтовано ці води можна визначати як частину внутрішніх морських вод держави, до яких також слід відносити й інші, визначені у згаданій статті Закону «Про державний кордон України» морські простори: морські води, розташовані в бік берега від прямих вихідних ліній, прийнятих для відліку ширини територіального моря України; води заток, бухт, губ і лиманів, гаваней і рейдів, береги яких повністю належать Україні, до прямої лінії, проведеної від берега до берега в місці, де з боку моря вперше утворюється один або кілька проходів, якщо ширина кожного з них не перевищує 24 морських миль; води заток, бухт, губ і лиманів, морів і проток, що історично належать Україні. Таке розмежування визнається й доктриною, й на законодавчому рівні. Так, правнича категорія «внутрішні морські води» використовується в Директиві 2006/11/ЄС Європейського Парламенту й Ради від 15.02.2006 р. «Про забруднення, спричинене деякими небезпечними речовинами, що скидаються до водного середовища Співтовариства» [2], де зазначається, що «внутрішні морські води» – це води, що, з одного боку, обмежуються вихідною лінією, від якої вимірюється ширина територіального моря, та, з іншого – можуть сягати у разі наявності водних потоків межі прісної води» (ст. 2).

У діючому законодавстві України «внутрішні морські води» згадуються у Морській доктрині України [3], проте без зазначення їх переліку та у Загальних положеннях Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 р. № 269 [4], де зазначається, що до внутрішніх морських належать перші чотири з перелічених у ст. 6 Закону України «Про державний кордон України» водних просторів. У Положенні про морські екологічні інспекції, затверджене наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 11.08.2017 р. № 312 [5], також зазначається про внутрішні морські води. Таким чином, води морських портів належать до складу внутрішніх морських вод України та цим визначається їх правовий статус.

Правовий режим цих акваторій встановлюється прибережною державою, у них не діє передбачене міжнародними угодами для територіального моря право мирного проходу суден під іноземними прапорами,

проте вважати, що на встановлювані прибережною державою режимні правила норми міжнародних договорів не мають жодного впливу було б помилковим. Адже Україна, як й інші держави, є учасницею ряду міжнародних договорів, що стали у встановленому порядку частиною її національного законодавства та чинять вагомий вплив на встановлення порядку діяльності у внутрішніх водах та визначення механізмів впливу на «поведінку» суден під іноземними прапорами. Як зазначається у дослідницькій літературі, перш за все компетенція прибережної держави щодо іноземних суден має узгоджуватися із загальновизнаними нормами міжнародного права (наприклад, із принципом недискримінації) [6, с. 5]. А розвиток економічних зв'язків і необхідність створення максимально сприятливих умов для торговельного мореплавства змушують прибережні держави здійснювати свою суверенну владу у портах з урахуванням складеної світової практики і змінювати її з метою полегшення процедури заходження й перебування іноземних торговельних суден у портах [7, с. 284]. При цьому, загальновизнаним звичаєвим правилом, яке формувалося століттями, є те, що правовий режим внутрішніх вод встановлюється прибережною державою. Тут іноземним суднам зазвичай заборонено займатися будь-якими промислами та дослідницькою діяльністю без спеціального дозволу. Як правило, будь-які іноземні судна можуть заходити до внутрішніх вод іншої держави лише з дозволу останньої [8, с. 160].

Таким чином, режим внутрішніх вод полягає в установленні правил перебування та використання цих водних просторів, зокрема порядку посадки й висадки пасажирів, вантажно-розвантажувальних робіт, стягнення податків і мита, оформлення документації [9, с. 40-41], а також власне порядку заходження суден до внутрішніх вод і знаходження в них, забезпечення безпеки судноплавства, дотримання правил радіозв'язку, навігації, охорони цих вод тощо.

Список використаної літератури:

1. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5.
2. Про забруднення, спричинене деякими небезпечними речовинами, що скидаються до водного середовища Співтовариства: Директива 2006/11/ЄС Європейського Парламенту та Ради. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2006. L64. С. 52. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_966
3. Морська доктрина України на період до 2035 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. № 1307 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1108). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-p/print>
4. Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 р. № 269. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/269-96-p>

5. Положення про морські екологічні інспекції, затверджене Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 11.08.2017 р. № 312. *Офіційний вісник України*. 2017. № 75. Ст. 2318.
6. Киселев В.А. Некоторые вопросы регулирования допуска иностранных судов в порты. *Морское право и международное судоходство: сб. науч. трудов / под ред. А.Л. Колодкина*. Москва, 1985. С. 3–17.
7. Аверочкина Т.В. Режим экипажей судов в двусторонних соглашениях Украины о торговом мореплаваннии. *Правове життя сучасної України: тези доп. Міжнар. наук. конф. проф.-виклад. і аспірант. складу (м. Одеса, 5–6 черв. 2009 р.) / відп. ред. д-р юрид. наук проф. Ю.М. Оборотов; Одеська нац. юрид. академія*. Одеса: Фенікс, 2009. С. 283–285.
8. Аверочкина Т.В. Правове дослідження прецедентів встановлення статусу історичних вод в Арктиці. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць*. 2011. Вип. 42. С. 159–165.
9. Джунусова Д.Н. *Международное морское право: учеб. пособ.* Астрахань: Астраханский государственный университет, Издат. дом «Астраханский университет», 2012. 328 с.

Ключові слова: внутрішні води, води портів, акваторія, правовий статус морського простору, внутрішні морські води.

Ключевые слова: внутренние воды, воды портов, акватория, правовой статус морского пространства, внутренние морские воды.

Key words: inland waters, water of ports, water area, legal status of marine space, inland seawater.

КРІЛЬ РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

Начальник Миколаївської Митниці ДФС,
радник податкової та митної справи I рангу

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ТРАНЗИТ” У МИТНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Змістовна характеристика нормативного закріплення поняття «транзит» дозволяє зробити висновок, що на тепер у законодавстві України існує декілька визначень досліджуваного тематичного терміну, закріплених у положеннях Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Закону України «Про транзит вантажів», а також Митного кодексу України.

Так, як вид зовнішньоекономічної діяльності поняття «транзит» трактується положеннями Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Згідно з абз. 43 ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», транзит товарів – це переміщення товарів, які виготовлені за межами України, через територію України без будь-якого використання їх на зазначеній території [1]. При цьому, із зазначеного визначення випливає той факт, що, насамперед, товари повинні бути виготовленими за межами України і переміщатися через територію